

Javaslat

HEVES-SZOLNOK-JÁSZVIDÉKI TISZA ÉS BELVÍZSZABÁLYOZÁSI TÁRSULAT

Települési Értéktárba történő felvételére

Készítette:
Gubiczné Dr. Csejtei Erzsébet

-----**(aláírás)**
Jászkisér, 2018. augusztus 2.

➤ **A JAVASLATTEVŐ ADATAI**

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Gubiczné Dr. Csejtei Erzsébet

2. A javaslatot benyújtó személy vagy kapcsolattartó személy adatai:

Név: Gubiczné Dr. Csejtei Erzsébet

Levelezési cím: 5137 Jászkisér, Fő út 8.

Telefonszám: 06-30/2999-543; 06-57/450337

e-mail cím: erzsi.cejtei@gmail.com

➤ **A HELYI ÉRTÉK ADATAI**

1. **A helyi érték megnevezése:**

Heves-Szolnok-Jászvidéki Tisza és Belvízszabályozási Társulat

2. **A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:**

- **Ipari és műszaki megoldások**
- **Természeti környezet**

3. **A nemzeti érték fellelhetőségének helye:**

- Tizzasüly

4. **Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:**

- **Települési Értéktár**

5. **A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása**

Területünk első Vízszabályozási Társulata Jászkiséren alakult meg 1851-ben és jászkiséri székhellyel működött az 1948-ban történt államosításig. Ez idő alatt megépítettek mintegy 90km Tisza árvízvédelmi töltést sarudtól Szolnokig. Megépült a területen a Kárpát-medence első gőzüzemű belvízátemelő szivattyútelepe. Ez ma ipari műemlék. Létrehoztak kb.1600km belvízcsatornát. Ezek folyamatos működését, fenntartását, karbantartását a Társulat biztosította. A társulat első főmérnöke, Barócs János, a kor jelentős személyisége volt.

Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Jászkisér és környéke alacsonyan fekvő, vízjárta terület. Az árvíz és belvízkárok megelőzése szempontjából a Társulat léte és működése az egész terület szempontjából fontos. Az, hogy a Társulat székhelye Jászkiséren volt, a település rangját mindenkoron emelte. Az elvégzett munkák, a ma is fontos védelmi szerepet betöltő árvízvédelmi töltések és belvízvédelmi csatornák megépítése, fenntartása méltóvá teszi a Társulatot, főmérnökeit és dolgozóit arra, hogy emléküket megőrizzük, munkájukat megbecsüljük.

Források: Fejes Lőrinc Kiskörei szakaszmérnök közlései

www.kotivizig.hu

www.sarud.hu

www.gpsgame.hu/jatek - a sarudi Barócs-rejtély

Heves-Szolnok-Jászvidéki Tisza és Belvízszabályozási Társulat

A Tisza-völgyi Vízszabályozási Társulatok gróf Széchenyi István kezdeményezésére jöttek létre. Területünk első, s az egész Tisza-völgy negyedik társulata, a Heves megyei Tisza szabályozási Egylet 1845.július 24-én alakult meg Törökszentmiklóson, elnöke gróf Szapáry József volt.

1851.július 5-én, a Jászkiséren tartott közgyűlésen megalakult a Jászkiséri Tisza-szabályozási Külön Társulat. Az alapító községek, melynek tagjai aláírták a „társas szerződést”: Tisza-Nána, Kisköre, Tarnaszentmiklós, Pély, Besenöz, Jászkisér, Jászládány, Sülly, Sarud. A Külön Társulatban résztvevő községek együtt hatékonyabban tudták a hatalmas öblözet érdekeit érvényesíteni.

A jogutód szervezetek névváltozása az alábbiak szerint alakult.

1852-től Jászkiséri Tisza-szabályozási Külön Egylet
1860-tól Jászkiséri Tisza-szabályozási Egylet
1873-tól Heves Szolnok Jászvidéki Tisza-szabályozási Egylet
1881-től Heves Szolnok Jászvidéki Tisza és belvíz szabályozási Egylet
1884-től Heves-Szolnok-Jászvidéki Tisza és belvíz szabályozási Társulat

Ezen szervezetek székhelye mindig Jászkiséren volt.

A társulat jelentősebb munkái:

A társulat a második világháborúig tartó közel egy évszázad alatt az ármentesítés-töltésépítés és a belvízszabályozás területén is hatalmas munkát végzett.

A társulat megépített mintegy 90km Tisza árvízvédelmi töltést Sarudtól Szolnokig. A Tisza gátba beépített föld 2.5 millió köbméter volt. A nagy belvízkárok mérséklése céljából az érdekeltek egy csoportjából 1877-ben megalakult a Sajfoki belvízszabályozási társulat. 1878-ban épült meg Sajfokon a történelmi Magyarország első gőzüzemű belvízvédelmi szivattyútelepe. Ennek első gépegységét még Angliában készítették, a londoni Gwynne John & Henry cég. 97-ben

két újabb szivattyúgéppel bővítették. Ezeket már hazai üzemek állították elő, a Schlick-féle Vasöntöde és Gépgyár Rt, valamint Röck István Gép, Gőzkazán Gyára és Vasöntödéje. A szivattyútelep az 1970-es évek közepéig működött, ma ipari műemlék.

A belvizek levezetésére 287 km hosszú csatornát, zsilipeket, átereszeket és szivattyútelepeket /Sajfok, Doba, Millér / építettek Barócs János társulati igazgató főmérnök tervei alapján és felügyelete alatt. Az utódai folytatták a munkálatokat, így összességében a II. világháború végéig megépítettek mintegy 1600 km belvízcsatornát, amelyekből a kiemelt föld kb.3.5 millió köbméter volt. Ezt a rengeteg mennyiséget amellet, hogy hidakat és műtárgyakat is építettek, a kor technikai

színvonalának megfelelően kubikosok ezrei végezték, munkájukban csak a lóvontatású kordés szállítás jelentett némi könnyebbséget.

A Társulat vezetői:

Fennállása alatt, 1851-1948-ig, az államosításig a Társulatnak öt igazgató-főmérnöke volt.

- Barócs János 1852-1882

- Ludányi Bay Ferenc 1882-1911

- Becker Mihály 1911-1918

- Hécey Szabó Ferenc 1918-1932

- ifj. Küry Géza 1932-1948

A társulat egykori vezetői közül hárman – Barócs János, Hécey Szabó Ferenc és ifj. Küry Géza – a jászkiséri temetőben letek végső nyugalomra.

Barócs János és ifj. Küry Géza sírját – Fejes Lőrinc kiskörei szakaszmérnök kezdeményezésére – nyolc „vízügyi utód” mérnök váltotta meg 2036-ig és a KÖTi-KÖVIZIG dolgozói újították fel.

BARÓCS JÁNOS

Áporka 1826.jan.23-Jászkisér 1905.szept.12.

A Társulat első igazgató főmérnöke 1853-1894.

Barócs János nemesi származású szülőktől született Áporkán. Középiskoláit Kunszentmiklóson és Kecskeméten végezte. Mérnöki minősítést a Budapesti egyetem mérnöki fakultásán szerzett 1846-ban. Ezután Tiszafüreden mint tagosító mérnök működött. 1848-ban a szabadságharc kitörésekor közemberként az utászokhoz soroztatta be magát, s végigharcolta az egész szabadságharcot. A temesvári csata után, látva, hogy már minden elveszett – letette hadnagyi rangját, s parasztruhában a Gyulán táborozó muszka hadseregen keresztül gyalog szülőföldjére, Áporkára ment. Itt azonban kitudódott, hogy a honvédeknél szolgált. Zsándár felügyelete mellett Pestre szállították. Itt öt forint ellenében a zsándár szabadon engedte. Ezután a fővárosi mérnöki hivatalban jelentkezett. Napidíjas mérnökként alkalmazták, s a kőbányai szőlők kiosztásával bízták meg. 1851-ben, szintén napidíjas mérnökként a Szolnokon székelő tiszai osztálymérnökségnél dolgozott. Ekkor tervezte meg a Karajenői, Burai és Ughi átmetészek munkáit. 1853-ban került a Heves-Szolnok-Jászvidéki Társulathoz. Az itt folyó összes munkálatokat az első kapavágástól az utolsóig vezette. A Tisza jobb parti településeinek vízrendezése a Laskó torkolatától a Zagyva torkolatáig a Heves-Szolnok-Jászvidéki Tisza-é Belvízszabályozási Egylet hatáskörébe tartozott. Az Ő irányításával /tervezés és kivitelezés/ valósultak meg a jobb parti töltésépítések. Ő tervezte meg - máig helytálló módon - a dél-hevesi, jászsági, szolnoki területek egységes vízrendezését. (sajfoki, dobai, milléri öblözetek) 1857-ben a „Helyzeti terve a csatornázandó Jász-Kis-Éri határnak” c. munkájában megtervezte a felszíni vizek gravitációs vízlevezetését. A terület 30-35 évvel későbbi általános vízrendezésekor ezek a tervek maradéktalanul megvalósultak. Az ő igazgatósága alatt épült meg 1878-ban az ország első, gőzüzemű belvízátelelő szivattyútelepe, a Sajfoki. Barócs János életében nagy, korabeli rekordokat döntő árvizek vonultak ke a társulat folyószakaszán. Az 1876., 1879., és 1881. évi árvizeknél sikeresen irányította a védekezéseket. Barócs János igazgató-főmérnöki tevékenysége idején épültek meg a legfontosabb belvízlevezető csatornák, 287 km hosszan, és készültek el a hozzá tartozó műtárgyak. A főmérnöknek hatalmas és pontos mérnöki munkájáért 1894-ben, nyugdíjba vonulásakor II.

Ferenc József király „Arany Érdem Kereszt” kitüntetést adományozott, 1893.dec.23-án pedig a királyi tanácsosi címet adományozták a Tisza belvízszabályzó főmérnökének. A Gazdasági Mérnök c. szaklap 1894.februári számában a következő méltatás jelent meg az akkor már idős vezetőről: „Az 1881.évi árvíz alkalmával tanúsított sikeres védekezésért Ő Felsége a koronás Arany Érdemkereszttel tüntette ki. A Társulat szintén méltányolta negyvenévi hasznos működését, a múlt évi közgyűlés egyhangúlag ezer forint évi fizetéspótlékot szavazott meg részére. Barócs János egész múltja szakavatott, becsületes és kitartó munka hasszú láncolata. S a fejedelmi kegy, mely Őt a királyi tanácsosi címmel kitünteté, nem csak elismerés a múltban kifejtett buzgó és hazafias működéséért, de egyszersmind buzdító a jövőre is mindazoknak, kik a közpálya rögzös ösvényén nemes ambícióval szolgálják Magyarország fejlődésének messze jövőre kiható ügyét.” „kiváló férfiak közt méltán illeti meg az első helyek egyike a tiszai mérnöki karnak azt a nestorát, akit szerény munkásságában is megtalált a fejedelmi elismerés, méltó öröme és büszkeségére az egész karnak, mely Őt magáénak vallani szerencsés. Ez a férfiú Barócs János, a Heves-Szolnok-Jászvidéki ármentesítő és belvízszabályzó társulat igazgató-főmérnöke, kinek 40 évet meghaladó hasznos szolgálatai elismerésül Ő Császári és Apostoli királyi Felsége a királyi tanácsosi címet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.”

Barócs János nyugdíjazása után sem vált meg a közügyektől, sőt szülőföldjének, Áporkának a fejlődését nagyvonalú mecenatúrával segítette. 1902-ben 200 koronával járult hozzá a templom orgonájának megépítéséhez, ám előzőleg is már többször nagyobb összeget juttatott el az anyagi nehézségekkel küzdő egyházközsége javára. Halála előtt pedig úgy végrendelkezett, hogy ezer koronával segíti az 1885-ben alapított Erdélyi magyar Közművelődési Egyesületet, melynek tagja volt.

Barócs János királyi tanácsos, nyugalmazott igazgató főmérnök 1905.szeptember 12-én hunyt el jászkiséren, síremléke a kiséri református temetőben található.

Barócs János gazdag életútja mindvégig a hevesi, a jászsági és a szolnoki területekhez kötődött. Szakmai és társadalmi tevékenysége maradandó alkotások egész sorát hagyta követőire és kései utódaira, mai mérnökökre.